

UWARUNKOWANIA I PROCESY ROZWOJU MIAST

STRESZCZENIE

Rozwój współczesnych miast jest procesem wielowymiarowym, w który zaangażowane są liczne podmioty reprezentujące różne sektory. Wśród tych podmiotów równie istotną rolę odgrywają podmioty zlokalizowane w samym mieście, jak też w jego otoczeniu. Miasto jest przez te podmioty postrzegane jako przestrzeń działania, zaś oceniane jest przez pryzmat możliwości i udogodnień wspierających realizację aspiracji. Proces rozwoju miasta to wynik swoistej gry, w której różne podmioty wchodzą z sobą w relacje konkurencyjne i kooperacyjne. Każdy z podmiotów realizuje swoje autonomiczne cele przy wykorzystaniu własnych strategii, zaś suma uzyskanych przez podmioty efektów decyduje o obliczu i rozwoju miasta. Równocześnie jednak, miasto nie może być traktowane tylko jako system wynikowy; powinno być także postrzegane jako specyficzna przestrzeń o wyjątkowych wartościach wpływających na ukształtowanie takich zachowań różnych podmiotów, które przyczyniać się będą do osiągnięcia ważnych celów społecznych.

Miasta to jednostki o wyjątkowym wpływie na rozwój regionalny. To w nich koncentrują się potencjały i aktywności decydujące o przebiegu procesów rozwoju w skali ponadlokalnej. Miarą siły miasta jest przede wszystkim zdolność do kształtowania rozwoju w aspekcie jakościowym, to jest do generowania nowych rozwiązań i nowych procesów nacechowanych innowacyjnością i kreatywnością. O tempie i charakterze rozwoju współczesnych miast decyduje w równym stopniu zdolność do niekonwencjonalnego wykorzystywania potencjałów na rzecz osiągania przełomowych idei, jak również umiejętności i kompetencje funkcjonowania w różnych sieciach współpracy.

Podstawowym zagadnieniem odnoszącym się do procesów rozwoju miasta jest kompleksowo ujmowany rozwój gospodarczy. Kształtowanie tego rozwoju znacząco wykracza poza kwestie funkcjonowania sektora biznesu. Proces rozwoju gospodarczego miasta to wynik postaw mieszkańców, jakości życia i związanej z nią jakości kapitału ludzkiego, polityki realizowanej przez władze lokalne, wizerunku inwestycyjnego miasta, funkcjonowania podmiotów naukowych i edukacyjnych, a także poziomu udogodnień dostarczanych przez miasto podmiotom gospodarczym.

Słowa kluczowe: podmioty rozwoju miast, lokalny i regionalny rozwój gospodarczy, obszary funkcjonalne, sieci współpracy sektorowej i międzysektorowej, konkurencja i kooperacja miast, zmiana struktury gospodarczej miasta.

MIASTA JAKO OŚRODKI ROZWOJU REGIONÓW – SPECYFIKA MIAST W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM

Miasta i policentryczna struktura regionu stanowią jeden z fundamentalnych i wyróżniających atutów województwa śląskiego. Na system osadniczy województwa

składa się między innymi 71 miast, co daje 58 miast na 10 tys. km². Jest to dwukrotnie więcej niż wynosi średnia dla kraju wynosząca 29 miast na 10 tys. km². Węzłowymi obszarami rozwoju województwa są Metropolia Górnośląska o znaczeniu krajowym oraz trzy aglomeracje miejskie: bielska, częstochowska i rybnicka o znaczeniu krajowym, a także lokalne ośrodki rozwoju. Specyficzne są także występujące w województwie proporcje pomiędzy miastami małymi i dużymi oraz skupianą przez nie ludnością. Prawie połowa miast w regionie to miasta małe – do 20 tys. mieszkańców – skupiające łącznie 8,4% ludności miejskiej województwa. Jest to udział znacznie niższy niż w kraju, gdzie miasta małe stanowią 75,3% ogółu miast i są zamieszkiwane przez 21,1% ludności miejskiej. Przeciętne zaludnienie miasta małego w województwie śląskim wynosi 8 739 mieszkańców, zaś w kraju 7 339 mieszkańców. Z kolei miast, w których liczba mieszkańców przekracza 100 tysięcy jest w województwie śląskim 12, czyli 16,8% ogółu miast w regionie; skupiają one 2,17 mln mieszkańców, co stanowi prawie 60% ludności miejskiej województwa. W Polsce miasta duże to zaledwie 4,4% ogółu miast, zaś zamieszkuje w nich 47,1% ogółu ludności miejskiej. Średnia liczba mieszkańców dużego miasta w województwie śląskim wynosi ponad 181 tys. mieszkańców i jest wyraźnie mniejsza niż przeciętnie w Polsce (281 218 osób)¹.

Konsekwencji takiej struktury osadniczej województwa śląskiego jest kilka. Patrząc z perspektywy procesu rozwoju regionu warto wskazać następujące:

- relatywnie dobra dostępność mieszkańców miast i ich obszarów funkcjonalnych do usług wyższego rzędu skoncentrowanych w dużych miastach i lokalnych ośrodkach rozwoju,
- szerokie możliwości nawiązywania współpracy między podmiotami zlokalizowanymi w ośrodkach miejskich regionu,
- dobre powiązania infrastrukturalne między ośrodkami miejskimi, w szczególności między obszarami aglomeracyjnymi,
- możliwości dalszego kształtowania hierarchicznej struktury składającej się z ośrodków miejskich o komplementarnych potencjałach i funkcjach, w tym możliwości profilowania poszczególnych miast w świadczeniu wysoko wyspecjalizowanych usług publicznych,
- wysoka intensywność konkurencji między miastami o podobnej randze, w tym między sąsiadującymi dużymi miastami,
- dogodne możliwości – ze względu na bliskość i dobre skomunikowanie – do nawiązywania współpracy z pobliskimi metropoliami i aglomeracjami w kraju (Europol: Metropolia Górnośląska – Kraków) i za granicą (aglomeracja rybnicka – aglomeracja ostrawska).

Opisane konsekwencje mogą w przyszłości ulegać przeobrażeniu, a struktura osadnicza – w zależności od realizowanej polityki – może oddziaływać na rozwój województwa w odmienny sposób. Takie skrajne scenariusze – scenariusz rozwoju synergicznego i scenariusz ostrzegawczy – zostały przedstawione w poniższej tabeli.

¹ dane za „Strategię rozwoju Województwa Śląskiego ‘Śląskie 2020+’”, Katowice 2013.

Tabela 1. Struktura osadnicza województwa śląskiego jako czynnik rozwoju regionu

Struktura osadnicza jako czynnik wspierający rozwój województwa śląskiego – scenariusz rozwoju synergicznego	Struktura osadnicza jako czynnik hamujący rozwój województwa śląskiego – scenariusz ostrzegawczy
Rozwój głównych ośrodków regionu, w szczególności rozwój jakościowy opierający się na generowaniu i wdrażaniu innowacji, wykorzystywaniu wartości intelektualnych, a w konsekwencji tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju kapitału ludzkiego oraz innowacyjnych podmiotów gospodarczych.	Kontynuacja procesu rozwoju głównych miast regionu, skupienie uwagi na rozwoju ilościowym, niski poziom innowacyjności, a w konsekwencji utrata rangi przez wiodące miasta, odpływ kapitału ludzkiego oraz innowacyjnych podmiotów gospodarczych.
Rozwój współpracy wewnątrzregionalnej między ośrodkami różnej rangi sprzyjający utrzymaniu pozycji miast oraz dyfuzji procesów rozwoju.	Skupienie uwagi wiodących miast na współpracy z ośrodkami podobnej rangi poza regionem, a w konsekwencji ograniczenie dyfuzji pozytywnych procesów rozwoju w regionie.
Rozwój powiązań infrastrukturalnych w ramach województwa i w ramach obszarów funkcjonalnych umożliwiający korzystanie z udogodnień dostępnych w aglomeracjach.	Rozwój powiązań infrastrukturalnych między dużymi miastami oraz powiązań ponadregionalnych przy braku rozwoju powiązań w ramach obszarów funkcjonalnych skutkujący utrudnieniami dla mieszkańców mniejszych ośrodków w korzystaniu z udogodnień dostępnych w aglomeracjach.
Rozwój mniejszych ośrodków miejskich poprzez poszukiwanie specjalizacji adekwatnych do posiadanego potencjału oraz usytuowania względem większych ośrodków, a także wzmacnianie funkcji obsługi mieszkańców oraz pełnienie funkcji uzupełniających wobec dużych miast w regionie.	Utrata przez mniejsze ośrodki miejskie, w tym lokalne ośrodki rozwoju swojego potencjału na rzecz dużych miast w regionie i poza regionem, obniżenie atrakcyjności mieszkaniowej, stopniowy odpływ mieszkańców i podmiotów gospodarczych

Źródło: Opracowanie własne.

MIASTA JAKO OŚRODKI INTEGRACJI

Współczesne miasta są na tyle ważnymi ośrodkami, na ile są zdolne do łączenia podmiotów, potencjałów, czy aktywności. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na istotne wyzwania integracyjne stające przed miastami. Wyzwania te mają zarówno charakter wyzwań wewnętrznych, jak i zewnętrznych. Wśród jednych i drugich można wskazać wyzwania związane z przełamywaniem zjawisk negatywnych, jak również wykorzystywaniem pojawiających się możliwości rozwoju.

Integracja w wymiarze wewnętrznym to przede wszystkim stworzenie w mieście długofalowej wizji rozwoju atrakcyjnej dla podmiotów lokalnych, śmiałej, lecz możliwej do realizacji, prowadzącej do osiągnięcia ważnych, przełomowych wartości. Rozwój miast nie odbywa się poprzez rozwiązywanie wycinkowych problemów nawet, jeżeli są uznawane jako bardzo istotne przez określone grupy społeczne; rozwój miast to kreowanie i realizowanie śmiałych idei przełamujących stereotypy, wykorzystujących i rozwijających najcenniejsze potencjały miasta, a równocześnie wyzwalających i skupiających działania różnych podmiotów. Miasto powinno być przestrzenią, w której rozwój dokonuje się poprzez łączenie w oryginalny sposób różnych kompetencji, potencjałów, podmiotów.

Dla miast województwa śląskiego odkrywanie nowych potencjałów rozwoju oraz ich innowacyjnych kombinacji stanowi ważny kierunek transformacji gospodarki.

Do wyzwań wewnętrznych związanych z odwracaniem procesów negatywnych w pierwszym rzędzie zaliczyć należy konieczność przełamania zjawiska polaryzacji społecznej, która z kolei skutkuje rozbijaniem spójności przestrzennej. Źródłem polaryzacji społecznej są procesy zachodzące na rynku pracy, nierówne szanse w dostępie do usług społecznych, różnicowane indywidualne predyspozycje ludzi, ale także polityka realizowana względem tzw. „grup problemowych”. W rezultacie skupiania się osób o podobnym statusie społecznym i materialnym, w miastach pojawiły się strefy niejako zarezerwowane dla określonych grup społecznych, a równocześnie wyizolowane z przestrzeni miast. Z jednej strony powstały „getta biedy i problemów” koncentrujące osoby zmarginalizowane, dotknięte patologiami, zamykające się we własnym świecie, niechętnie odnoszące się do osób z zewnątrz, zaś z drugiej strony powstały osiedla „osób zamożnych”, często oddzielane od miasta lub dzielnicy ogrodzeniami. W miastach z tego typu zjawiskami trudno mówić o pełnym wykorzystaniu posiadanych potencjałów rozwojowych. W szczególności, w ośrodkach takich dochodzi do drastycznego zredukowania podstawowego potencjału rozwojowego jakim jest kapitał zaufania. Często też wskazane skrajne grupy społeczne są w niewielkim stopniu zaangażowane w procesy rozwoju lokalnego.

Wyzwaniem łączącym się z opisanym procesem jest kształtowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych w mieście. Atrakcyjną przestrzeń współczesnego miasta cechować winny następujące atrybuty:

- wysoka estetyka, uporządkowanie, przyjazność dla mieszkańców, przekładające się na wizerunek wewnętrzny miasta,
- nasycenie przestrzeni publicznych w aktywności akceptowane i realizowane przez mieszkańców powodujące, że miasto staje się ośrodkiem żywym i pełnym energii; szczególną rolę można tutaj przypisać aktywnościom kulturalnym, dzięki którym przestrzeń staje się dynamiczna, zaskakująca, dostarczająca mieszkańcom i odwiedzającym nowych wrażeń,
- łączenie w przestrzeni dziedzictwa kulturowego miasta z nową, odważną architekturą o wysokiej jakości będącą świadectwem swoich czasów oraz spuścizną dla następnych pokoleń,
- integrowanie przestrzeni realnej z przestrzenią wirtualną, w tym umożliwienie mieszkańcom i odwiedzającym korzystania z zasobów miasta dzięki rozwiązaniom w przestrzeni wirtualnej².

Mówiąc o przestrzeniach publicznych warto też postulować większe upodmiotowienie społeczności lokalnych prowadzące do przejmowania przez mieszkańców funkcji faktycznego gospodarza przestrzeni, zarówno w aspekcie decyzyjnym, jak też w aspekcie realizacyjnym.

Zewnętrzne wyzwania integracyjne to przede wszystkim ukształtowanie relacji łączących miasta z innymi ośrodkami w regionie i poza nim. W przypadku województwa śląskiego należy wskazać w tym kontekście:

- proces metropolizacji Aglomeracji Górnośląskiej, w tym stworzenie mechanizmów

² zagadnienia synergii i przenikania przestrzeni wirtualnej i przestrzeni realnej oraz rozwiązań shareingowych przedstawiane na Kongresie Urbanistyki Polskiej: T. Kmieć, „Cloud City” prezentacja posterowa, Lublin 2012.

- prowadzących do wykreowania zintegrowanego, spójnie zarządzanego obszaru,
- proces przekształcania obszarów funkcjonalnych miast i związaną z tym konieczność ponownego określania powiązań infrastrukturalnych,
- proces włączania głównych miast regionu w krajową i europejską sieć ośrodków rozwoju,
- proces tworzenia relacji pomiędzy wiodącymi podmiotami w miastach – reprezentującymi różne sektory – z ich odpowiednikami w otoczeniu.

Rys. 1 Miasto jako przestrzeń integracji

Źródło: Opracowanie własne.

Podsumowując zewnętrzne wyzwania integracyjne można stwierdzić, że o randze miast decyduje ich zdolność do inspirowania i kształtowania swego otoczenia, a w konsekwencji do tworzenia sieci współpracy, których osią jest dane miasto.

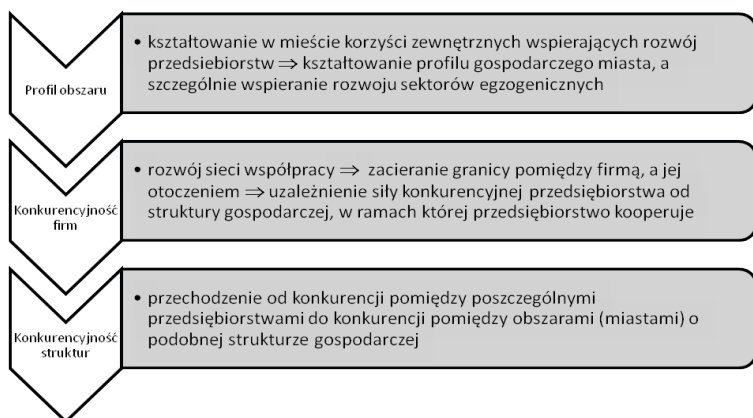
MIASTA JAKO OŚRODKI ROZWOJU GOSPODARCZEGO

Poczesne miejsce wśród determinant kluczowych dla rozwoju miasta należy przypisać procesom decydującym o przemianach struktury ekonomicznej. W wymiarze gospodarczym ujawniają się ze szczególną siłą powiązania miast z otoczeniem. Każde z miast musi wypracować i stale doskonalić własny model rozwoju gospodarczego dostosowany do lokalnych uwarunkowań i aspiracji mieszkańców, a równocześnie umożliwiającą włączanie gospodarki lokalnej w gospodarkę globalną. Silne miasta stają się rzeczywistymi centrami rozwoju gospodarczego, co z kolei kojarzyć można z takimi ich atrybutami jak:

- wysoka atrakcyjność miasta dla podmiotów poszukujących warunków dla realizacji niekonwencjonalnych, innowacyjnych projektów,
- znaczący udział w strukturze gospodarczej miasta firm tworzących wokół siebie lokalne i ponadlokalne sieci kooperacji, w tym z udziałem podmiotów transferujących do gospodarki wartości intelektualne,
- występowanie w mieście licznych potencjalnie partnerskich podmiotów umożliwiających przedsiębiorstwom zlecanie funkcji na zewnątrz, a w konsekwencji wyspecjalizowanie własnej działalności i stałe wzmacnianie wiodących kompetencji strategicznych,
- rozbudowane relacje łączące podmioty gospodarcze z instytucjami samorządowymi, podmiotami naukowymi, badawczo-rozwojowymi, edukacyjnymi, podmiotami sektora obywatelskiego.

W tym ostatnim kontekście warto zwrócić uwagę, że proces rozwoju gospodarczego ma charakter wielopodmiotowy; wymaga więc zaangażowania podmiotów reprezentujących różne sektory i dysponujących komplementarnymi potencjałami i kompetencjami. Władze miasta, a także publiczne i prywatne instytucje otoczenia biznesu decydując o kierunkach i narzędziach wdrażania lokalnej polityki stymulowania rozwoju gospodarczego – to jest określając zakres i charakter tzw. korzyści zewnętrznych stanowiących otoczenie wspierające rozwój firm – wpływają na kształtowanie profilu gospodarczego miasta i kierunków jego przemian. Wśród takich korzyści zewnętrznych wskazać można udogodnienia infrastrukturalne, warunki środowiskowe, system edukacji, czy też wizerunek miasta wspierający wizerunek poszczególnych podmiotów gospodarczych. Jednak ostatecznie, o rozwoju gospodarczym miasta decydują przedsiębiorstwa umiejętnie dyskontujące dostarczane korzyści zewnętrzne, angażujące posiadane i pozyskiwane zasoby, cechujące się sprawnością organizacyjną i umiejętnością ponoszenia dobrze skalkulowanego ryzyka, a przede wszystkim dysponujące zdolnościami do wykorzystywania i rozwijania dostępnego kapitału intelektualnego. Skuteczność realizacji lokalnej polityki wspierania rozwoju gospodarczego ujawnia się w rozwoju tzw. egzogenicznych sektorów gospodarki, czyli takich, które są zdolne do efektywnego konkurencyjnego na rynkach zewnętrznych. Ten związek władz lokalnych z firmami świadczy o tym, że współczesne relacje konkurencyjne przeniosły się z płaszczyzny stricte biznesowej na płaszczyznę obszarową i w coraz większym stopniu dotyczą całych struktur gospodarczych w powiązaniu z lokalnymi korzyściami i udogodnieniami dostępnymi dla przedsiębiorstw.

Rys. 2 Konkurencyjność firm, struktur gospodarczych i miast

Źródło: Opracowanie własne.

Proces rozwoju gospodarczego miast ma charakter złożony. Wymaga skoordynowania działań wielu różnych podmiotów. W kolejnej tabeli zestawiono główne determinanty rozwoju gospodarczego oraz wskazano procesy warunkujące ich wykorzystywanie.

Tabela 2. Determinanty rozwoju gospodarczego miast

Determinanty rozwoju gospodarczego miast	Procesy warunkujące wykorzystywanie i wzmocnienie determinant rozwoju gospodarczego miast
<p>Poziom kompetencji przedsiębiorców w zakresie kreowania i wdrażania zmian w swoich firmach → elastyczność firm, dostosowywanie do zmieniających się uwarunkowań, zdolność do tworzenia nowych rozwiązań przeobrażających rynek.</p>	<ul style="list-style-type: none"> wzrost rangi przypisywanej przez przedsiębiorców wartościom intelektualnym oraz wdrażanie w firmach systemów gospodarowania wiedzą, wzmocnienie zainteresowania i podnoszenie kompetencji przedsiębiorców w zakresie wykorzystywania nowoczesnych metod zarządzania firmami, w tym umiejętności formułowania oraz wdrażania strategii i projektów, rozwój młodej przedsiębiorczości, opierającej się na wykorzystywaniu aktualnej wiedzy nabywanej w procesie edukacji, innowacjach i kreatywności, sprzyjający transformacji struktury gospodarczej.
<p>Zdolność firm do wykorzystywania kapitału ludzkiego miasta i otoczenia → równoważenie lokalnego i regionalnego rynku pracy oraz warunki dla rozwoju kapitału ludzkiego o wysokich kwalifikacjach.</p>	<ul style="list-style-type: none"> podnoszenie umiejętności przedsiębiorców w zakresie długofalowego prognozowania potrzeb kadrowych oraz zarządzania zasobami ludzkimi, koordynacja kierunków kształcenia z potrzebami rynku pracy w aspekcie bieżącym oraz w długiej perspektywie, stała i długofalowa współpraca biznesu z instytucjami kształtującymi rozwój rynku pracy, włączanie przedsiębiorców w proces kształcenia kadr w mieście, szczególnie w wymiarze praktycznym, wspieranie rozwoju oferty i zatrudnienia w usługach dla osób starszych lub niepełnosprawnych.

<p>Wysoka atrakcyjność kapitału ludzkiego dla firm w mieście i inwestorów zewnętrznych → rozwój firm zorientowanych na wykorzystywanie wartości intelektualnych oraz jakościowe równowagę lokalnego i regionalnego rynku pracy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi działalności mieszkańców miasta zorientowanych na doskonalenie własnych kwalifikacji – rozwój systemu edukacji w kierunku dostosowywania programów i metod kształcenia do obecnych i przewidywanych potrzeb rynku pracy z uwzględnieniem budowania kwalifikacji praktycznych i rozwijania zdolności do przekwalifikowania, • wzmacnianie kompetencji cywilizacyjnych mieszkańców w szczególności zwiększających mobilność na rynku pracy i podnoszących ich poziom przedsiębiorczości, • poprawa atrakcyjności istniejących i tworzonych w mieście miejsc pracy w stosunku do innych ośrodków oraz unijnego rynku pracy: <ul style="list-style-type: none"> - wzrost umiejętności pracodawców w zakresie jakościowego rozwijania miejsc pracy i doskonalenia systemów motywacyjnych, - przyciąganie do miasta inwestorów tworzących atrakcyjne miejsca pracy, • zatrzymywanie i przyciąganie kapitału ludzkiego o wysokiej jakości dzięki podwyższaniu jakości i poziomu życia w mieście w stopniu porównywalnym z innymi wiodącymi miastami w regionie i w otoczeniu, odczuwalnym przez wszystkie grupy społeczne: <ul style="list-style-type: none"> - wykreowanie w mieście stref nowoczesnych usług o wysokiej jakości, w tym usług spędzania czasu wolnego, - poprawa estetyki i funkcjonalności centralnych przestrzeni publicznych w mieście i jego dzielnicach, • stymulowanie zachowań zorientowanych na pielęgnowanie oraz komercyjne wykorzystywanie materialnego i duchowego dziedzictwa lokalnego, • aktywizowanie mieszkańców poprzez zaangażowanie w działania na rzecz wspólnoty lokalnej, w tym: <ul style="list-style-type: none"> - wykorzystywanie doświadczeń w działalności społecznej w perspektywie prowadzenia własnego biznesu, - rozwój przedsiębiorczości społecznej • promocja inwestycyjna miasta jako miejsca posiadającego wysoko wykwalifikowane zasoby ludzkie.
<p>Lokalne potencjały i aktywności stanowiące fundament wdrażania rozwiązań innowacyjnych i kreatywnych w strukturze gospodarczej miasta → wykorzystywanie unikatowych walorów miast dla podnoszenia konkurencyjności ich struktury gospodarczej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kreowanie atrakcyjnych przestrzeni dla rozwoju biznesu w połączeniu z procesami wielowymiarowej rewitalizacji miasta, • eksponowanie poprzez działania inwestycyjne oraz organizowanie wydarzeń unikatowych potencjałów kulturowych i środowiskowych miasta (zabytki, tradycje, miejsca o wysokiej wartości przyrodniczej i krajobrazowej),

	<ul style="list-style-type: none"> • wzmacnianie innowacyjności i kreatywności wśród uczniów, studentów i innych mieszkańców oraz promowanie praktycznego wykorzystywania tych cech w działalności społecznej i gospodarczej.
<p>Współpraca lokalnego biznesu na rzecz rozwoju wspólnej oferty oraz kreowania i wdrażania partnerskich projektów → kształtowanie biznesowych sieci współpracy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie stopnia specjalizacji przedsiębiorstw i doskonalenie wyróżniających kompetencji strategicznych wnoszonych do sieci współpracy, • zawiązywanie współpracy firm na rzecz generowania i wdrażania rozwiązań innowacyjnych i kreatywnych, a także wspierania perspektywicznych – nowych oraz dobrze rokujących na przyszłość – branż, • wspieranie działań sprzyjających trwałej integracji lokalnych środowisk biznesowych oraz ich otwieraniu na współpracę z podmiotami w otoczeniu.
<p>Rozwijające się w oparciu o unikatowe zasoby lokalne oraz współpracę międzysektorową nowe działalności wzbogacające strukturę gospodarczą miasta → kształtowanie międzysektorowych sieci współpracy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie wielopodmiotowego systemu wspierania rozwoju i obsługi biznesu z udziałem instytucji otoczenia biznesu i samorządów lokalnych, • tworzenie warunków dla transferu własności intelektualnej – rozwiązań innowacyjnych i kreatywnych generowanych w sektorze nauki i B+R – do gospodarki miasta, • rozwijanie w oparciu o dziedzictwo przyrodniczo-krajobrazowe i historyczno-kulturowe, a także aktywności społeczne oferty spędzania czasu wolnego o znaczeniu gospodarczym i wizerunkowym, • rozwijanie w oparciu o doskonałą infrastrukturę komunikacyjną funkcji logistycznych, a także wzmacnianie atrakcyjności inwestycyjnej miasta, • tworzenie w miastach miejsc pod rozwój budownictwa mieszkaniowego o podwyższonym standardzie wspierającego napływ nowych mieszkańców oraz stymulujących rozwój firm lokalnych i wykreowanie nowego rynku wewnętrznego, • tworzenie systemu wspierającego badania i ich komercjalizację w obszarze nowych technologii, nowych produktów, zastosowań wartości kultury w gospodarce prowadzonych przez młodych mieszkańców – ścieżki kariery biznesowej kształtowane we współpracy międzysektorowej, • upowszechnianie wśród przedsiębiorców, urzędników, pracowników organizacji pozarządowych umiejętności pozyskiwania środków unijnych na realizację międzysektorowych projektów innowacyjnych.
<p>Integracja działań miast w przygotowywaniu i wdrażaniu projektów o strategicznym znaczeniu dla rozwoju gospodarczego → wzmacnianie pozycji konkurencyjnej miast w otoczeniu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozwijanie współpracy gospodarczej z miastami w regionie, kraju i na świecie, • tworzenie biznesowej i inwestycyjnej marki miasta opierającej się na dostępnych korzyściach zewnętrznych, w tym na jakości kapitału ludzkiego, dostępności do lokalnych sieci współpracy, dogodnym położeniu komunikacyjnym,

	• stworzenie systemu wspierającego nawiązywanie kontaktów firm lokalnych z innowacyjnymi i kreatywnymi podmiotami nauki i biznesu w otoczeniu

Źródło: Opracowanie własne.

Opisany proces rozwoju gospodarczego miasta jest na tyle złożony, na ile miasto stanowi przestrzeń krzyżowania się różnych interesów, aktywności, czy zjawisk. Skala potencjałów, którymi dysponuje miasto determinuje wybór profilu rozwoju gospodarczego opierającego się na specjalizacji (skupienie się na wspieraniu rozwoju kilku powiązanych działalności gospodarczych najlepiej wykorzystujących ograniczone zasoby miasta) lub dywersyfikacji (wspieranie rozwoju gospodarczego w szerokim spektrum działalności gospodarczych prowadzących do jak najpełniejszego i kompleksowego wykorzystywania zróżnicowanych zasobów miasta).

PODSUMOWANIE

Umiejętność konkurowania jest – i zapewne w dużej mierze pozostanie – jednym z głównych kryteriów oceny skuteczności działań podejmowanych przez samorządy miast. Wygrana rywalizacja o znaczącego inwestora, lokalizację ważnej instytucji, prestiżowe wydarzenie, czy też o nowych mieszkańców stanowi namacalne, a często także spektakularne świadectwo sukcesu polityki realizowanej przez władze lokalne. Konkurowanie to także proces motywujący różne podmioty do podnoszenia efektywności własnych działań, czy wdrażania innowacji. Konkurencja między miastami prowadzi do wzmacniania ich samych, jak też do wzmacniania struktury regionalnej. Jednak obecnie z coraz większą siłą ujawnia się znaczenie kooperacji jako kompetencji decydującej o randze miasta oraz jego możliwościach rozwoju. Silnymi ośrodkami są te, które rozwijają się w oparciu o współpracę nawiązywaną i realizowaną na różnych poziomach i w różnych konfiguracjach podmiotowych. W ujęciu wewnętrznym, kooperacja między podmiotami zlokalizowanymi w mieście stanowi warunek konieczny kształtowania rozwoju zrównoważonego, harmonijnego, w pełni wykorzystującego potencjały miasta. Stworzenie przestrzeni dialogu oraz ukształtowanie realnej współpracy między podmiotami w mieście prowadzi do wzajemnego czerpania przez nie korzyści z rozwoju partnerów. Różnego rodzaju formy kooperacji umożliwiają podwyższanie efektywności własnych działań w drodze specjalizacji, pozwalają na pozyskiwanie odbiorców w bezpośrednim sąsiedztwie, zwiększają siłę przetargową względem partnerów w otoczeniu. W ujęciu zewnętrznym, zarówno miasta, jak i podmioty w miastach zlokalizowane powinny budować swoją pozycję i rangę w oparciu o pozyskiwanie sojuszników i uzyskiwanie dostępu do potencjałów w mieście niedostępnych lub dostępnych w ograniczonym zakresie. Silne miasto to takie, które jest źródłem pomysłów, inicjatyw, a wreszcie konkretnych projektów, w które chcą włączać się partnerzy w otoczeniu. Być może, że w aspekcie promocyjnym łatwiejsze jest wykorzystywanie przez władze lokalne sukcesów mających swoje źródło w sprawnym konkurowaniu; nie może to jednak prowadzić do pomijania wagi i korzyści, których dostarcza w różnych aspektach, ale szczególnie w aspekcie gospodarczym budowanie relacji współpracy.